

Landskap: Småland Upptecknat av: Frans Petersson
 Härad: Kinnared Adress: Smöramåla, Ushult
 Socken: Ushult Berättat av: Densamme
 Uppteckningsår: 1940 Född år 1884 i Ushult

Gått av el. infälda dövr-ö. fönster-
stolpar.

67a. II:6.

Skriv endast på denna sida!

avskat

ACC. N:R.

No. 7077: 1.

Landskap:

Småland.

Upptecknat av:

Frans Petersson.

Härad:

Kinnevald.

Adress:

Smöråmåla Utskult.

Socken:

Utskult.

Berättat av:

Densamme.

Uppteckningsår:

1940

Född år

1884 i Utskult.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

A. Gåtar eller infällda där- och fönstertoppar.

Rtn. II: 1.6

De här i Utskult under förra seklet i knuttimrade hus vanliga gåttyperna voro dessa:

a). Gåten var försedd med en ränna längs sin mot timmerväggen stötande smalsida. Denna ränna, som var så bred, att den närmast väggen upptog omkring fyra femtedelar av gåtens tjocklek, avsmalnade inne i gåtens inne, där den enligt gamla timmermäns uttryck "utgick till ett intet". Var gåtens bredd fem tum och dess tjocklek ungefär fyra tum, så var

ACC. N:R. N. 7077: 2.2

Landskap: Småland. Upptecknat av: Frans Pettersson.
Härad: Kinnevald. Adress: Smöramåla, Ushult.
Socken: Ushult. Berättat av: Densamme.
Uppteckningsår: 1940. Född år 1884 i Ushult.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

den i densamma infällda rännans i ytterkanten varande bredd något över tre tum och dess djup inåt gäten tre och ett halvt tum.

a) En annan gättyp var, att den i gäten infällda rännan upptog ej fullt två tredjedelar av gätens hela tjocklek, under det att dess djup inåt gäten helt överensstämde med djupet hos den här ovan beskrivna.

b) Gäten var med sin mot väggen stölande smalsida infälld i väggtimret medelst a a) en eggad rygg, som upptog gätens hela tjocklek och svarade

Skriv endast på denna sida!

ACC. N^o. Ma. 7077: 33

Landskap: Småland Upptecknat av: Fraas Petersson
 Härad: Linnsevad Adress: Småramila, Utskult
 Socken: Utskult Berättat av: Deasamme
 Uppteckningsår: 1940 Född år 1884 i Utskult.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

med en rikfärgad uttagning i vägglimmet, b b 1 medelst en rikfärgad ryggkant, vilken dock var begränsad till gät- sidans mittparti, i det att en smal plan av-sats på vardera sidan om ryggen tämnats.

B. Gåtar av de två typer, som i det här svaret äro betecknade med a, finnas i upptecknarens ladugård.

Gåtar enligt b 1 med a a 1 betecknade finnas i upptecknarens stuga.

Gåtar enligt b 1 med b b 1 betecknade finnas i byggnader här i Utskult, enligt byggmästare och snickerifabrikör

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 7077: 44

Landskap: Småland
Härad: Kinnevald
Socken: Urskult
Uppteckningsår: 1940

Upptecknat av: Frans Petersson
Adress: Smöråmåla, Urskult
Berättat av: Densamme
Född år 1884 i Urskult

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Karl Dalfors i Urskult utsaga.

Ladugården, som här ovan nämndes, och som upptecknaren äger, är byggd av timmer och omkring nio alnar i fyrkant. Under brädfodret på västra gaveln finns årtal 1796. Denna byggnad var förr undantagsladugård på en bondgård i Smöråmåla, Urskults socken, men på våren 1903 blev den inköpt av upptecknarens föäldrar, varefter den flyttades till dess nuvarande plats, avsöndrade lägenheten Enetorpet under Smöråmåla Ånegränd. När den änyo uppfördes, placerades varje timmer, varje bjälke, varje gät och varje bräda pietetsfullt på dess

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 7077:5

5

Landskap: Småland.
 Härad: Kinnared.
 Socken: Ushult.
 Uppteckningsår: 1940.

Upptecknat av: Frans Pettersson.
 Adress: Smånamåla, Ushult.
 Berättat av: Densamme.
 Född år 1884 i Ushult.

LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

företvarande plats. Hela byggnaden, vars
 av massivt furu- och grantimmer be-
 stående väggar vila på grova eksyllar,
 synes ursprungligen ha varit avsedd
 till kreatursstall, var till den under
 en tidsrymd av 46 år lär ha använts,
 men år 1842 - detta årtal är inskuret
 i ena bogbalcken - blev något över en
 tredjedel av byggnadens yta medelst
 en plankvägg skild från det övriga och
 inredd till sädesloge åt gårdens undantags-
 man, medan återstoden blev fähus åt
 undantagsmannens ko. På södra sidan
 där såväl fähusdärran som bogdärran

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7077 : 6.

6

Landskap:

Småland.

Upptecknat av:

Frans Petersson.

Härad:

Kinnared.

Adress:

Småramåla, Ushult.

Socken:

Ushult.

Berättat av:

Densamme.

Uppteckningsår:

1940.

Född år

1884 i Ushult.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

äro placerade, skjuta de omkring fem och ett halvt fot över fähusgelvet varande takbjälkarna ungefär fyra tum utanför den under densamme liggande timmerväggen. På dessa fyra tum långa bjälkändar vilar timmerväggens övre del. På grund av detta världliga byggnadsstreck utgör den här annars obetydliga ladugården på ett visst sätt en sevärldhet, som av varje iakttagare beskådas med stort intresse. På grund av hög ålder och stor bräcklighet blev den gamla fähusdörren på hösten 1934 utbytt mot en ny, och av enahanda skäl får snart

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 7077:3

Landskap: Småland Upptecknat av: Frans Petersson
 Härad: Linnevald Adress: Smöramåla, Ushult
 Socken: Ushult Berättat av: Densamme
 Uppteckningsår: 1940 Född år 1884 i Ushult

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

logdärren, som dock tydligen ej är äldre än sen år 1842, skatta åt färgängelam. I likhet med logdärren fanns å fähusdärren ej det minsta spår av gammaldags ornamentering, och de till dessa därrens hörande dörkrökarna och gångjärnen skilde sig ej märkvärdt i utseende från de tingestor av dylikt slag, vilka på 1890-talet tillverkades i den här ortens bordsmedjar. Den å fähusdärren anbragta järnlåsen, som var hemsmidd men synnerligen enkel, var så rostig, att den syntes ej ha varit begagnad under minst en mans-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M 7077:8

8

Landskap: Småland. Upptecknat av: Frans Petersson.
Härad: Kinnevald. Adress: Smålamåla, Ushult.
Socken: Ushult. Berättat av: Densamme.
Uppteckningsår: 1940. Född år 1884 i Ushult.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ålder. Logdären hölls stängd medelst en sex tum lång träpinne, vars ena ända stacks in i ett hål, som anbringats i ytterkanten av en vid sidan om dären vertikalt ställd och med sin smalsida mot väggen fastspikad, två tum bred träribba. På nora väggen av den del av ladugården, som nu utgör toge, finns en numera igensatt döruglugg, som på den tid, då det sekel, som föregick vårt nuvarande, var ungt, användes, när de i byggnaden inhysta kreaturen skulle släppas ut i den på östra sidan om gamla

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. No. 7077:9. 9
Landskap: Småland. Upptecknat av: Frans Petersson.
Härad: Linnevald. Adress: Smöråmåla, Ushult.
Socken: Ushult. Berättat av: Densamme.
Uppteckningsår: 1940. Född år 1894 i Ushult.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ladugårdsplanen i Drakamåla befintliga beteshagen. De i nämnda dägglugg varande gåtarna äro just de gåtar, som jag här i mitt efter frågelistan utarbetade svar sid. 1 betecknat med a 1, medan de i den stora fähusdäggluggen befintliga gåtarna äro på sid. 2 ärenteles betecknade med a 1.

På södra ladugårdsväggen finns uppe vid takhåsen en liten dägglugg, som enligt den här ortens dialekt benämnes "slinnerglugg (slennaglugg)". De på båda sidorna av denna glugg gjorda infällningarna i timret äro på häret

Skriv endast på denna sida!

Landskap: Småland. Upptecknat av: Frans Petersson.
 Härad: Kinnevald. Adress: Småramåla, Ushult.
 Socken: Ushult. Berättat av: Densamme.
 Uppteckningsår: 1940. Född år 1884 i Ushult.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

lika infällningen vid en med eggad ygg
 försedd gät, men i stället för dylika
 gåtar har man här använt två tun grova
 enestölar, vilka helt äro infällda i
 timmerväggen. I stället för beteckningen
 gät benämndes en dylik stäl "kimstake".
 Skulle en timmerman yxa till en dylik stäl,
 så att den fick den önskade formen, så hette
 det: "ja ska me te en kimstake."

Gåtar enligt b 1 med a a 1 beteck-
 nade och på sid. 2 beskrivna finnas
 i upptecknarens stuga.

Denna stuga, som år 1850 uppfördes
 på ett torp under Rössmåla Staregård,

ACC. N:R.

M 7077: 11.

11

Landskap: Småland. Upptecknat av: Frans Petersson.
 Härad: Kinnared. Adress: Smöramåla, Ushult.
 Socken: Ushult. Berättat av: Densamme.
 Uppteckningsår: 1940. Född år 1884 i Ushult.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ushults socken, flyttades år 1869 till en till Rönviks Staregård hörande utjord, varefter den år 1880 änyo flyttades och uppfördes på dess nuvarande plats, lägenheten Enetorp, Smöramåla Aregård.

År 1905 blev stugan delvis ombyggd och försedd med större dörrar och fönster. Stugans gamla ytterdörr var försedd med en hemsmidd järnlås, innerdörrsen med en dito järnklinka.

C. Gåten hade tapp upptill, som var infälld i det ovan densamma varande "ovantäcket (inätät)", samt nedtill, vilken var infälld i sytten eller träskel-

Skriv endast på denna sida!

ACC. Nr. 7077:12.

12

Landskap: Småland. Upptecknat av: Frans Petersson.
Härad: Linnevald. Adress: Smålamåla, Mshult.
Socken: Mshult. Berättat av: Densamme.
Uppteckningsår: 1940. Född år 1884 i Mshult.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

stocken. Tappan till gäten med den eggade ryggen hade i regel samma tjocklek som ryggen själv.

4 A. Upptecknarens mening är, att den med a 1 betecknade gättypen huvudsakligen kommit till användning vid uppförandet av bodgårdar och andra timrade uthus, medan den i b 1 med a a 1 betecknade typen brukats, när man byggd bostadshus. Denna mening delas av den här evan omnämnde byggmästaren, herr Carl Dalfors, Mshult.

B De här beskrivna gättyperna voro kända av alla timmermän här i socknen.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7077:13

13

Landskap: Småland. Upptecknat av: Frans Petersson.
 Härad: Vinnevald. Adress: Smöråmåla, Ushult.
 Socken: Ushult. Berättat av: Densamme.
 Uppteckningsår: 1940. Född år 1884 i Ushult.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5. B-D. Den här redogörelsen gäller tiden från före 1800 till 1905.
 Upptecknarens urgamla från Drakamåla komna ledugård uppfördes år 1903 och upptecknarens stuga ombyggdes år 1905. Båda dessa arbeten utfördes av timmermannen Peter Gustav Svensson, Trehörna, Ushult, född år 1864, vilken hade lärt sig timmermansyrket av sin fader, Sven Jönsson, Rössmåla, född i Buskåhult, Ushult år 1826.

Skriv endast på denna sida!